

01-4071/2005.

Témafelelős: Lencséné Szalontai Mária

Tárgy: Tájékoztató a gyermekvédelmi törvényből
adódó önkormányzati feladatokról

Szentes Város Önkormányzata
Képviselő-testülete

S z é k h e l y é n

Tisztelt Képviselő-testület!

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 96. § (6) bekezdése értelmében a helyi önkormányzat minden év május 31-ig átfogó értékelést készít a gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatainak ellátásáról, és a Képviselő-testület határozatával értékelésre megküldi a megyei gyámhivatalnak. A megyei gyámhivatal az értékelés kézhezvételétől számított 30 napon belül javaslattal élhet az önkormányzat felé.

Az értékelésnek tartalmaznia kell elsősorban:

- a település demográfiai mutatóit, különös tekintettel a 0-18 éves korosztályra,
- az önkormányzat által nyújtott pénzbeli és természetbeni ellátásokat,
- az önkormányzat által biztosított személyes gondoskodást nyújtó ellátásokat,
- a városi gyámhivatal hatósági intézkedéseit, feladatait,
- a jegyzői hatáskörben tett gyámhatósági intézkedéseket,
- bűnmegelőzésben való részvétel,
- felügyeleti szervek tapasztalatai,
- jövőre vonatkozó célok.

Szentes város demográfiai adatai szerint 2004. évben a 0-18 éves korosztály összetétele a következőképpen alakult:

Korcsoport	Férfi	Nő	Együtt
0-3	544	451	995
4-6	441	413	854
7-14	1418	1423	2841
15-18	778	702	1480
Összesen	3181	2989	6170

A gyermekek védelmét biztosító ellátások:

- pénzbeli és természetbeni ellátások

- a) rendszeres gyermekvédelmi támogatás
- b) rendkívüli gyermekvédelmi támogatás

- c) rendszeres nevelési segély
- személyes gondoskodás keretébe tartozó ellátási formák
  - a) gyermekjóléti szolgáltatás
  - b) gyermekek napközbeni ellátása
    - bölcsődei ellátás
    - óvodai, iskolai napközbeni ellátás
    - családi napközi
  - c) családok átmeneti otthona
  - d) helyettes szülői hálózat

Pénzbeli és természetbeni ellátások

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben meghatározott pénzbeli és természetbeni ellátásokat az önkormányzat állapítja meg, ezeket az ellátásokat a Szociálpolitikai Osztályon lehet igényelni.

2004. évben kiskorúak segélyezésével kapcsolatban 3843 db iktatott ügyirat keletkezett és 2655 határozat született, valamint határozatban rendelkezett az osztály a rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülők egyszeri beiskolázási támogatásáról is.

Rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülhet az a gyermeket gondozó család, ahol az egy főre jutó havi jövedelem összege nem haladja meg a mindenkori nyugdíjminimum összegét. 2004. évben a nyugdíjminimum összege 23.200,-Ft volt, a gyermekenként megállapítható összeg pedig a nyugdíjminimum 22 %-a, azaz 5.104,-Ft. Ez az összeg a gyámság alatt álló gyermekek esetében magasabb, 9.750,-Ft volt.

A 2004. évi decemberi adatok szerint 922 családban 1868 gyermek részesült rendszeres gyermekvédelmi támogatásban.

A gyermekek kor szerinti megoszlása:

Kor	6 évesig	7-14 évesig	15-18 évesig	19 év feletti	Összesen
Gyermekek száma	588	882	298	100	1868

A 2003-as évhez képest jelentősen növekedett a 19 év feletti fiatalok támogatása, mert új elemmel bővült a gyermekvédelmi törvény, annak is meg lehet állapítani a támogatást, aki már nagykorúvá vált, és oktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytat. A régi szabályozás szerint csak abban az esetben lehetett nagykorú részére rendszeres gyermekvédelmi támogatást folyósítani, ha azt még kiskorúsága idején állapították meg.

A rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesített családok száma a gyermekek száma szerint:

Gyermekek száma	1 gyermek	2 gyermek	3 gyermek	4-5 gyermek	6 vagy több gyermek	Összesen
Családok száma	355	311	174	72	10	922

Az év folyamán 403 esetben került megszüntetésre rendszeres gyermekvédelmi támogatás a jogosultsági feltételek hiánya miatt, legtöbb esetben a felülvizsgálatok alkalmával a magasabb egy főre eső jövedelem volt az ok, de az okok között szerepelt az is, hogy a fiatalok tanulmányaikat befejezték, így a további folyósításra nem volt lehetőség. Több alkalommal került megszüntetésre a támogatás amiatt, hogy a szülők nem teljesítették együttműködési kötelezettségeiket, és a felülvizsgálat alkalmával nem csatolták be a család jövedelem igazolásait, amely alapján a további jogosultság megállapítható.

A tavalyi évben ezzel szemben 498 esetben állapítottunk meg rendszeres gyermekvédelmi támogatást.

A támogatások másik nagy területe a **rendkívüli gyermekvédelmi támogatás**. A családokat abban az esetben lehet ilyen módon segíteni, ha az egy főre jutó jövedelem nem haladja meg a nyugdíjminimum 20 %-al növelt összegét, amely 2004. évben 27.840,-Ft volt. Ellentétben a rendszeres gyermekvédelmi támogatással, itt van lehetőség méltányosságra, így egyedi elbírálás alapján minden rászoruló kaphat segítséget.

Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás adható:

- a) átmeneti és tartós nevelésbe vett gyermek családjával való kapcsolattartásának elősegítésére,
- b) a gyermek nevelésbe vételének megszüntetését követő gyámhivatali visszahelyezés elősegítésére,
- c) beiskolázásra,
- d) gyógyszerre,
- e) élelmiszerre,
- f) ruhaneműre, gyermekintézmények térítési díjának megfizetésére,
- g) váratlan, előre nem tervezhető, önhibán kívüli kiadásokra (pld. baleset, elemi károsultság)

A természetbeni ellátások biztosítják a valóban hatékony és célzott támogatást, ezért a rendkívüli gyermekvédelmi támogatások nagy hányadát teszik ki a napközi térítési díjak átvállalása, élelmiszerutalvány, gyógyszer támogatási rendszer, ezzel is biztosítva a valóban célszerű felhasználást.

Nagy segítséget jelentett a családoknak az a rendelkezés, mely szerint nemcsak a nagycsaládok kaphatnak térítési díj kedvezményt, hanem azok is, akik rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülnek. 2004. évben ez a támogatás a bölcsődei, valamint óvodai ellátásban volt nagy jelentőségű, hiszen a gyermekek ingyenes ellátásra voltak jogosultak, ugyanúgy, mint az általános iskola iskolaotthonos rendszerű oktatásában részt vevő gyermekek.

2004. évben 1152 gyermek részére került megállapításra rendkívüli támogatás, amely gyermekenként éves viszonylatban 25.349,-Ft támogatást jelent.

2004. évben teljes egészében felváltotta a Bursa Hungarica ösztöndíjat az **önkormányzati ösztöndíj** rendszer. A helyi rendelkezések értelmében szociális rászorultságtól függően támogatást kaphattak azok a felsőfokú oktatási intézményekben tanuló fiatalok, akik anyagi helyzetüknél fogva erre rászorultak. A támogatás összege maximum 30.000,-Ft. 2004. évben 125 fiatal kapott ilyen típusú támogatást.

Személyes gondoskodást nyújtó ellátások

Szorosan kapcsolódik a gyermekjóléti alapellátásokhoz a **védőnői szolgálat**. A városban 15 védőnői körzet és két ifjúsági védőnő tevékenykedik a középiskolákban, valamint egy kórházi védőnő látja el az intézményi feladatot. A védőnők önálló feladattal elsődlegesen a megelőzésben vesznek részt, hiszen ha a családok működésében zavart látnak, jeleznek a gyermekjóléti szolgálathoz. Összesen 3619 családot gondoztak, ebből 371 esetben éltek jelzéssel, elsősorban szociális okok miatt, de az okok között szerepelnek még az egészségügyi okok, lakhatási bizonytalanság, a gyermek elhanyagolása, alkoholfogyasztás. Jelzéssel éltek abban az esetben is, ha a szülő tartósan nem jelent meg a tanácsadáson a gyermekkel, vagy nem kapta meg a védőoltást, vagy esetlegesen a gyermek bántalmazását észlelték. Munkájuk széles körű, hiszen a nővédelemtől a terhes-, csecsemő és kisgyermek gondozásán át az iskolai munkáig minden beletartozik.

A gyermekek napközbeni ellátásának első pillére a **bölcsőde**. Szentes Város Bölcsődéje 60 férőhelyen biztosítja a bölcsődés korú gyermekek nappali felügyeletét, gondozását. Az intézmény ezen felül óvodás, kisiskolás gyermekek részére ételallergiás étkeztetést, időszakos és házi gyermekfelügyeletet biztosít. A szülőkkel folyamatos, napi kapcsolatban vannak, így a problémákat azonnal meg tudják beszélni.

Az **óvodai és iskolai ifjúságvédelmi felelősök** véleménye szerint a kedvezőtlen szociális, gazdasági, családi és iskolai hatások, az érték- és normaválság, az egyre több családban érzékelhető életvezetési problémák otthon éreztetik leginkább hatásukat és leggyakrabban a gyerekeken csapódnak le.

A fentiek káros hatását tapasztalják az oktatási intézményekben a tanulók teljesítmény-, viselkedés-, és kapcsolatzavarainak formájában.

A gyerekek minden problémája (szorongása, éhsége, agresszivitása, stb...) itt érzékelhető először, tehát az óvodai, iskolai gyermekvédelem kell, hogy legyen az egyik legfontosabb jelzőrendszer.

A legtöbb óvodában, általános iskolában van gyermek- és ifjúságvédelmi felelős.

Egyetlen intézményben nincs, a munkát ott az osztályfőnökök végzik a saját osztályukban, melyet az intézményvezető koordinál.

Félállásban vagy órakedvezményrel (heti 2-5 óra) dolgoznak az ifjúságvédelmi felelősök, egyetlen olyan intézmény van, ahol főállásban látja el a feladatokat.

A gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök által észlelt problémák sokfélék:

Egyre több család kerül nehezebb helyzetbe hétköznapi gondjai, megélhetési problémái miatt, ezért szaporodik a hátrányos helyzetű és a veszélyeztetett gyerekek száma, annak ellenére, hogy a gyereklétszám fokozatosan csökken. Ezek a problémák az iskolában egyre fokozottabb formában éreztetik hatásukat, mert befolyásolják a tanulók eredményeit, viselkedését.

- nagyfokú a gyermekek elhanyagolása,
- óriási probléma a szegénység és a munkanélküliség,
- általánosan tapasztalat a tanulási és magatartási zavarral küszködő gyermekek számának növekedése,
- megszorodtak a családban a gyermekbántalmazások, illetve egyre több ilyen eset jut a tudomásra,

- egyre több alkalommal kellett igazolatlan hiányzások miatt intézkedni, de emelkedett az étkezési díj hátralék miatt kezdeményezett intézkedések száma is,
- nőtt a lopások, verések, zsarolások, fenyegetések, megfélemlítések száma is,
- egyre több rendőrségi ügyben érintettek a tanulók felső tagozatban.
- egyre nagyobb problémát jelent a lógás, csavargás, cigarettázás és a játéktermek látogatása, az alkoholfogyasztás (szülők és nagyobb gyerekek részéről egyaránt).

Az elmúlt évekhez képest nőtt a gyermekvédelmi céllal látogatott családok száma, illetve a családlátogatások száma is. (Bár a nem érdeklődő szülők esetén ez gyakran kudarcba fullad, mert a szülő nem található meg.)

A gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök dokumentációt vezetnek az érintett gyermekekről és saját munkájukról. Ezt mindenhol az intézmény vezetősége számon kéri.

Szóban, vagy írásban mindenki beszámol a saját munkájáról a felettesének, illetve a tantestületnek legalább félévkor és év végén.

Az elmúlt évhez képest minden intézményben van már a gyermekvédelmi felelősnek munkaköri leírása, illetve a feladatokat megfogalmazták írásban is számára.

Előre lépést jelent az is, hogy a gyermekvédelemmel kapcsolatos információk maradéktalanul eljutnak a gyermekvédelmi felelősökhöz, a kiküldött határidős értesítéseket (pl.: értekezletre, pedagógiai véleményre való felkérés) időben megkapják.

Szinte mindenütt megoldott, hogy fogadó időpontban négy szemközti beszélgetésre alkalmas helyiséget tudnak biztosítani. Fogadó időpontja mindenkinek van, bár a tapasztalat azt mutatja, hogy sem a szülők, sem a gyerekek nem ebben az időpontban jelentkeznek, hanem amikor problémájuk van.

Gondot jelent, hogy a szülők eltávolodtak az intézményektől. A segítségre szoruló gyermekek családjával kapcsolatban az a tapasztalat, hogy ha nem szociális helyzetük miatt kerültek a látókörbe, nem csak az intézménnyel elutasítóak, hanem sokszor a családgondozókkal is. Nem segítségnyújtásként élik meg ezeket a helyzeteket, hanem zaklatásnak veszik a velük való foglalkozást.

Az Általános Iskolai Kollégiumban és a Középiskolai Kollégiumban szintén folyik gyermekvédelmi munka. A gyermekvédelem területén itt is két fontos feladat van: a prevenció és a korrekció. A gyerekek általában ingerszegény, nem kellően gondoskodó környezetből kerülnek az Általános Iskolai Kollégiumba. A családjuktól távol élik hétköznapjaikat, s bár ellátásuk így megfelelőbb, az érzelmi háttérrel ez az intézmény sem képes biztosítani.

A rendszeres napi munkában külön foglalkoznak a tanulási, magatartási, nevelésbeli hátrányok csökkentésével.

A Középiskolai Kollégium hasonlóan nehéz helyzetben van. Itt a problémát a nagy távolság nehezíti, és ez kihat mindenképpen az intézkedésekre is. A rengeteg telefon, utánajárás, nem kis költséget ró az intézményre. A kapcsolattartás az említett ok miatt inkább postai úton, vagy telefonon történik a szülőkkel. Korrepetálásra, szakkörökre, szabadidős tevékenységek szervezésére nagyon szűkös anyagiak állnak csak rendelkezésre, pedig itt 18-23 éves kollégisták is vannak, akiket nem kis feladat ezekbe a foglalkozásokba bevonni.

A középiskolák gyermek- és ifjúságvédelmi felelősei hasonló problémákról számoltak be, mint az általános iskolákban dolgozók. A problémák továbbgyűrűznek, legtöbb esetben halmozódnak, illetve súlyosbodnak.

A családlátogatás módszerét egyáltalán nem, vagy csak kirívó esetekben alkalmazzák a középiskolákban. Sajnálatos tapasztalat, hogy ebben a szakaszban a szülők még kevésbé érdeklődők, mint általános iskolában. A rendszeresen megszervezett fogadóórákon, szülői értekezleteken kevesen jelennek meg, illetve nem a problémás gyerekek szüleivel találkoznak a tanárok. A tudatos elzárkózást egyetlen megközelítési mód sem szünteti meg.

A középiskolák is arra törekednek, hogy a gyerekek szabadidejének értelmes eltöltéséhez iránymutassanak, rengeteg programot, szakkört, korrepetálást szerveznek.

A **Nyanyus háza** néven működő családi napközi továbbra is elérhető, ahol kertes családi házban ingergazdag környezetben van lehetőség a gyermekek elhelyezésére. Az intézmény nem oktatáscentrikus, de oktatási és nevelési terv szerint dolgoznak. Az intézményben 2004. évben is a minőségi szint emelkedése volt a cél: elkészült a terasz napernyővel, bagolyes az eperfán, bővült a játékkészlet. Olaszországban élő magyar gyermekek nyelvtanulási céllal jártak az intézményben.

Gyermekjóléti Szolgálat

Statisztikai adatok

A Gyermekjóléti szolgálat 2004. évben 371 gyermek gondozását látta el különböző gondozási tevékenysége során.

Alapellátás keretében gondozott gyermek:	291	
Védelemben vétel keretében gondozása folyt	79	gyermek
Utógondozását	4 gyermeknek végezték.	

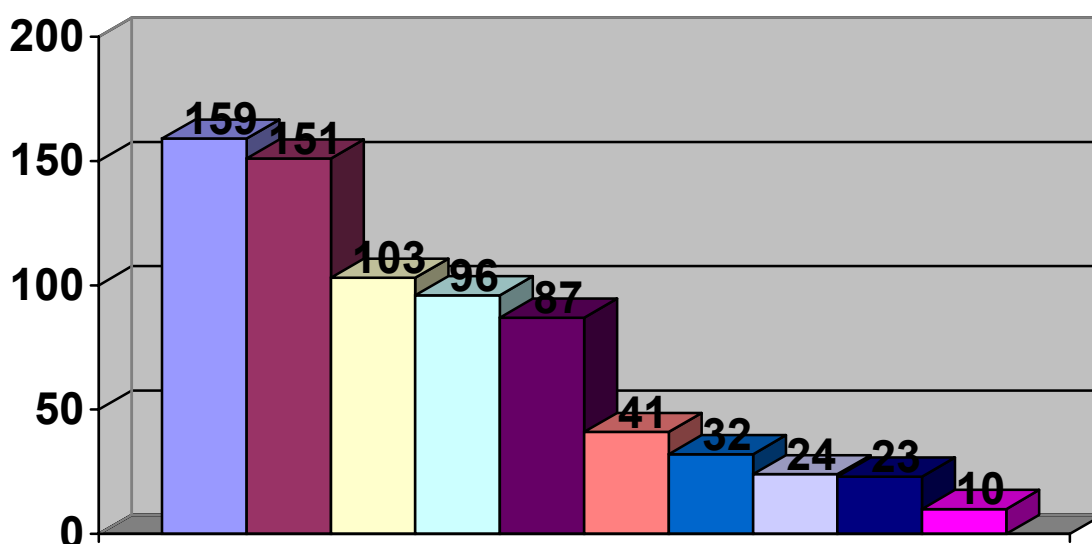
Az adatokat kissé átfórmálva, elmondható, hogy a családgondozók az év folyamán átlagban 62 gyermekkel és 33 családdal álltak kapcsolatba.

A jelzőrendszerrel kapcsolatos abszolút számadatokban az elmúlt évhez képest jelentős változás nem állt be, de a rendőrségtől érkező jelzések száma jelentősen nőtt, ugyanis a családon belüli konfliktusokról minden esetben jelzéssel élnek, ha a családban gyermek vagy fiatalkorú személy nevelkedik. Amennyiben a hatóság által jelzett és kötelezett eseteket és a jelzőrendszeri tagok által jelzett gyermekeket összesítjük, úgy az összes jelzés mintegy 72 %-a a felsorolt intézményektől érkezik.

Sajnos még mindig nagyon elenyésző, hogy a szülők időben kérjenek segítséget a problémáik orvoslására, vagy tanácsot a szükséges szolgáltatás eléréséhez, az elmúlt évben ez összesen 32 gyermeket érintett.

Gyermekjóléti szolgáltató tevékenység a kezelt probléma típusa szerint

Probléma típusa	Kezelt problémák száma
Anyagi (megélhetési, lakhatással összefüggő)	159
Gyermeknevelési	151
Szülők vagy a család életvitele	103
Magatartászavar, teljesítményzavar	96
Családi konfliktus	87
Szülői elhanyagolás	41
Szenvedélybetegségek	32
Gyermekintézménybe való beilleszkedési nehézség	24
Családon belüli erőszak	23
Fogyatékoság, retardáció	10

Az egész éves számokat kissé árnyaltabbá teszi, ha megnézzük, hogy az év során 78 gyermek gondozása fejeződött be, így 2004. december 31-én a gondozott gyermekek száma: 293, akik 159 családban nevelkedtek, a korábbi év azonos időpontjához viszonyítva szinte teljesen azonos számadatokat mutat.

A gyermekjóléti szolgálat tevékenységének egyik nagyon fontos területe a szakellátásba kerülő gyermekek vérszerinti családjának gondozása annak érdekében, hogy a gyermek visszahelyezhető legyen a családba. Sajnos ezen a területen is elmondható, hogy nagyon sok munkával kis lépésekben haladva, kevés, szemmel látható sikert lehet elérni.

Összességében elmondható, hogy a családgondozók leterheltsége nem csökkent, az esetek fluktuációja kissé elindult, ami talán a gondozási idő kismértékű lerövidülésével is magyarázható.

Az elmúlt év során tovább javult a szakemberek, a team összetétele így a következő módon alakult, 2004. december 31-én:

- 1 fő szociális szervező
- 4 fő szociális munkás
- 1 fő pedagógus
- 1 fő szociális asszisztens

A személyi feltételek mellett nagyon fontos a tárgyi feltételek biztosítása valamint folyamatos fejlesztése. Ennek keretében az intézményben átalakítások folytak, így lehetőség adódott más szakterületeken az elkülönülő tevékenységek szétválasztására, például az adósságkezelési tanácsadás külön helyiségben történő kialakítására.

Fontos megjegyezni, hogy a családsegítő központban beindításra kerülő új szolgáltatások mindegyikében sikerült a munkavégzéshez szükséges, megfelelő tárgyi feltételeket biztosítani a szakmai elvek figyelembe vételével.

Szakmai munka, tapasztalat

Prevenció

A gyermekjóléti szolgálat gondozási esetein túl szervezési és szolgáltatási feladatokat is ellát. A programok megvalósítását többnyire nem a gyermekjóléti szolgálat egymaga végzi, hanem a családsegítő szolgálat munkatársainak aktív közreműködésével, illetve irányításával. Lehetőség szerint a pedagógiai szakszolgálat munkatársai is bevonásra kerültek az adott program kidolgozásában, megvalósításában.

A prevenciós programok már hagyománynak örvendenek.

Minden évben rendszeresen megrendezésre kerülő prevenciós programok a következők:

1. a tavaszi szünet tartama alatt a „nyuszi buli”.
2. a nyári szünet alatt több tematikus tábor is megszervezésre kerül, melynek célja nem csupán a szabadidő hasznos eltöltése
  - Élő történelmi tábor, melynek megvalósításához a Zentus János Középkori Hagyományőrző Egyesület tagjai adnak segítséget.
  - Hátrányos helyzetű szentesi fiatalok szigligeti tábora, általában valamilyen tematika szerint felépülő táborozás, a kikapcsolódás, a földrajzi, történelmi sajátosságok megismerésén túl a tavalyi évben az egészségmegőrzés és az áldozattá válás megelőzése köré szerveződött. Általános probléma mindkét tábornál, hogy az igény jóval meghaladja a kapacitást.

3. Az őszi szünet idejére **őszi játszóházi napokat szerveztek**. Ez 3 napot jelentett. Itt szintén 24 gyermek volt jelen naponta. A programok között szerepelt az őszi termésgyűjtés, üvegfestés, levélpréselés, képek készítése a gyűjtött termésekből, levelekből, ikebana készítés, labdajátékok a szabadban, stb.
4. **Közlekedés biztonsági** és egyéb szabadidős tevékenységekre is szerveztek 3 napos tábort, a horgászat nagyon sok fiatalot érdekelt, meggondolandó, hogy az idén ilyen témában is induljon táborozás.
5. A **Karácsonyváró** program szintén 3 napos volt. Ekkor gyertyakészítés, adventi koszorúk készítése, gipsz képek készítése a fa alá, karácsonyfa díszek készítése, és természetesen az intézményben elhelyezett fa díszítése volt a program.
6. **Baba-mama klub**. A családsegítő szolgálat munkatársa végzi a klub szervezését. A klub tagjai között a gyermekjóléti szolgálat által gondozott családok is megtalálhatók.
7. **Játszol velem?** A nevelési, gondozási ismereteket nyújtó önfejlesztő program 3-6 év közötti gyermekeket nevelő szülők számára indult. A résztvevők megismerhették a gyermeknevelés helyes módszereit, hogy hogyan tudják a szülő-gyermek kapcsolatot erősíteni, játéktevékenység fontosságával, és a játékkészítés alapjaival. Intézményi közös program volt a pedagógiai szakszolgálat bevonásával.
8. A tavalyi év során indult a tinédzsereknek szerveződő megelőző szolgáltatás, amely a **Pepita Macska** nevet kapta. A szolgáltatás lényege, hogy dohányzás és alkoholmentes szórakozási lehetőséget kínált fel alternatívaként a fiataloknak. A program kialakításában kezdeményezőként a Bűnmegelőzési eseti bizottság, a Közigazgatási Osztály vezetője vett részt. A megvalósításban kulcs szerepet vállalt a Szabadidő Sport Klub, mivel biztosította a helyet a fiatalok számára. A program sajnos az év végén megállt, mivel új helyre költözik, ennek kialakítása jelenleg is folyik, várhatóan áprilisban újra be tud indulni.

Látható, hogy a programokat igyekeztek a szünidő tartamára, illetve az iskolán kívüli időre tenni, hiszen elsődleges cél, hogy arra az időre is legyen kikapcsolódási lehetőségük a gyerekeknek, mikor az oktatási intézmények esetleg nem állnak rendelkezésre. A programokon több olyan gyermekkel is találkoztak, akikkel beszélgetve, illetve a szüleikkel a kapcsolatot felvéve segítő kapcsolatot sikerült kialakítani.

Gondozás

A kezelt problémátípusokat áttekintve a legfőbb problémaforrás az anyagi és lakhatási gond, ezt követi a gyermeknevelési és életviteli probléma, magatartás-, teljesítmény zavar, családi konfliktus, szülői elhanyagolás, szenvedélybetegség. Sajnos egyre több a gyermekbántalmazás vélelme. A rendőrségi jelzéseknek

köszönhetően nagy számban vizsgálták meg a családon belüli erőszakos cselekedeteket, amelyek közül többet gondozásba is vettek. Jellemző probléma, hogy a családtagok egyöntetűen állítják, hogy egyszeri eset volt és azóta minden rendben, nagyon jól szerveződnek a probléma eltakarása céljából.

Tendenciák:

- egyre fiatalabb a jogszabálysértők köre
- sok a neurológiai ill. pszichiátriai betegséggel küzdő szülők száma
- gondozási esetekben nő a Rendőrség által jelzettek aránya, ebből következik, hogy nő az észlelt családi konfliktusok száma
- lakhatási gondok elmélyültek, egyre több a krízishelyzet, egyre veszélyeztetettebbek az albérletben élők
- drasztikusan nőtt azon családok száma, amelyek halmozottan problémásak, 2 vagy több problémával jelentkeznek
- nem tanköteles korú, iskolarendszeren kívüli fiatalok magas száma, képzésük, foglalkoztatásuk hiányossága
- fokozódik a munkaerő piaci kiszolgáltatottság
- az anyagi nehézségek nőnek.

A **szakellátásban** gondozásban lévő eseteknél a gyermekjóléti szolgálat feladata, hogy a vérszerinti szülőket gondozásban részesítse, és alkalmassá tegye őket a gyermekeik visszafogadására. Ennek érdekében tervszerű családgondozást kell végrehajtani. Alapvető tanulság és probléma, hogy amennyiben az átmeneti nevelés 1-2 évig tart, úgy a visszahelyezés esélye a minimálisra csökken.

A kórházi szociális munkát a Kórház két osztályán a Szüléset - Nőgyógyászat Osztályon és a Gyermekosztályon folytatják, ez utóbbira csak jelzés alapján mennek. Egy családgondozó heti két alkalommal napi 2-2 órában látja el a feladatokat. Ez a 4 óra természetesen a kórházban töltött időt jelenti, hiszen az ott felkutatott esetekben is végeznek családgondozást, ezen időn túl. Sajnos a négy szemközti beszélgetéshez az átszervezésekre a tavalyi év során sem tudtak helyet biztosítani, így a konzultációk vagy a kórteremben, vagy pedig az udvaron, látogató szobában zajlanak. Esetenként zavaró volt, hogy a bizalmas beszélgetést úgy kellett lefolytatni, hogy közben 3 másik beteg jelen volt.

A kolléganő munkáját leginkább a csecsemős főnővér és a kórházi védőnő segíti, sajnos a helyhiány a továbbiakban is nagy gondot okoz, megoldására intézményvezetői szinten egyeztetések szükségesek.

A kórházi szociális munkát megalapozza, hogy krízishelyzetek megoldására kismamás szoba áll rendelkezésre a Családok Átmeneti Otthonában, azonban nem mindig biztosítható a megfelelő cserélődési rend.

Kapcsolatügyelet ez év elejétől indult, szabályozott kapcsolattartások esetében, amikor a két fél között a kapcsolat nem megfelelő, de a gyermek érdeke a kapcsolattartás.

Kutatás

2004-ben a Szentesi Fiatalok Egészségkárosító Szokásairól készített az intézmény több munkatársa bevonásával felmérést a KEF, eredményét tanácskozás keretében ismertette meg.

Jelzőrendszer

A Gyermekjóléti Szolgálat a feladatok beindulása (1997.november 1.) óta folyamatosan eleget tesz a jogszabályi követelményeknek. Minden évben rendszeres értekezleteket tartanak az ifjúságvédelmi felelős kollégáknak, és a jelzőrendszer tagjait tájékoztatják a szükséges információkról. Csoportokat alakítottak ki, és a csoporton belül képviselőket választottak, akik saját **szakmai munkaközösségüket** képviselik.

Csoportjaik:

- óvodai ifjúságvédelmi felelősök, akikhez a bölcsőde is tartozik,
- iskolai ifjúságvédelmi felelősök, melyben az általános iskolai, középiskolai, kollégiumi nevelők vesznek részt,
- nevelési tanácsadó munkatársai,
- védőnők,
- gyermekorvosok (kórház gyermekosztályával együtt),
- hatóságok (gyámhivatal, gyámhatóság, ügyészség, bíróság, rendőrség, pártfogó felügyelő)
- egyházak (Társadalmi szervezetek, akiknek programjairól az intézményben minden esetben kihelyezik az ismertetőt)

Célkitűzések:

- A szolgáltatások szakmai színvonalának megőrzése, fejlesztése
- A szolgáltatást igénybevevők igényeihez igazodó szolgáltatás struktúra kidolgozása, tájékoztatás az igénybe vehető ellátásokról, igénylésük módjáról
- Tájékoztató, ismeretterjesztő kiadványok készítése, ismertté tétele
- Szorosabb együttműködés kialakítása a szociális képzésben résztvevő intézményekkel
- A jelzőrendszer hatékonyságának megőrzése, a gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök státuszának korábbi állapotában történő megőrzése
- A jelzőrendszeri tagok folyamatos tájékoztatása, ismeretek folyamatos frissítése, kérdéseik/kéréseik becsatornázása
- Pályázati lehetőségek legmagasabb szintű kihasználása
- Saját szakemberek megtartása, képzésük, továbbképzésük biztosítása
- Szupervízió megvalósítása

Családok Átmeneti Otthona

A Szentesi Családsegítő Központ Családok Átmeneti Otthona 2000. december 1-én kezdte meg működését. Az intézmény 33 férőhelyén egyidejűleg 8 család átmeneti elhelyezését és gondozását tudja megoldani. Az egész évben folyamatos nyitva tartás mellett a sokrétű szakmai munkát 6 fő végzi. Az 6 illetve 12 hónapos elhelyezés alatt az intézmény a családoknak főzési-étkezési, mosási, tisztálkodási lehetőséget biztosít. Az intézmény pszichológiai, jogi, szociális, és mentálhigiénés segítséget nyújt, továbbá az egyénre szabott bánásmódot, az intézményen belüli közösségi élet szervezését biztosítja. Segítséget ad a családi és társadalmi kapcsolatok ápolásában és a hivatalos ügyek intézésében.

A gyermekjóléti szolgálattal együttműködve családgondozást végez, melynek keretében krízisintervenciót, mentális gondozást, családi konfliktuskezelést, lakhatási lehetőségeket kutat fel és közvetít a lakóknak. Az intézmény jellegéből fakadóan indokolt esetben gyermekfelügyeletet biztosít, sajnos ennek a feladatnak az épület adottságaiból kifolyólag (nincs megfelelő terem) csak korlátozottan tud megfelelni. Szabadidős foglalkozásokat szervez és közvetít a lakóknak. Adományokat gyűjt és oszt a rászorulóknak részére.

A szülők számára énkép korrekciós csoportfoglalkozásokat tartanak.

2004-ben 31 család 66 gyermeke részesült átmeneti gondozásban. 3 család 6 gyermeke a szülők átmeneti akadályoztatása (édesanya kórházi tartózkodása két esetben, egy anyuka esetén pedig lakóhely változtatás) miatt befogadó családnál, helyettes szülőnél nyert elhelyezést, ahol átlagosan 28 napot töltöttek. A gondozás négy gyermek esetén eredményre vezetett, visszakerültek vérszerinti családjukba. A helyettes szülőknél elhelyezett 2 gyermek esetében a szülőknek félrőható magatartás miatt (gyermekbántalmazás, illetve a gyermek elhagyása) más hatósági intézkedést, a gyermekek ideiglenes hatályú elhelyezést kellett kezdeményezni. A gyerekek már nevelőszülőknél nevelkednek.

13 család (42 fő) 23 gyermek a Családok Átmeneti Otthonában kapott elhelyezést. Az év folyamán 7 családnak szűnt meg az átmeneti gondozása. A gyermekek 63% iskoláskorú, 14% 1-3 éves, 23%, 0-3 éves korosztályba tartozik.

Bekerülés okai:

1. Rossz, a gyermeket veszélyeztető lakáskörülmény	4 család
2. Családon belüli erőszak	2 család
3. Szociális krízis, családi hajléktalanság	7 család

Kigondozás:

1. Önkormányzati bérlakás	1 család
2. Albérlet	4 család
3. Családi konfliktus rendeződött	0 család
4. Segítő családtaghoz költözött	1 család
5. Saját tulajdonú ház, tanya	1 család

Jelenleg egy család önkormányzati bérlakás átvételére vár, egy család építkezik, 2 család sürgősségi listán szerepel. Három család vár elhelyezésre a Családok Átmeneti Otthonába. Egyre több a vidéki jelentkező, ezeknek a családoknak a többsége bántalmazott anya gyermekével.

A korábbi évekkel összehasonlítva a benttartózkodás ideje megnőtt, a lakók többsége közel egy esztendő tölthet az intézményben. Jelentősen növekedett a roma származásúak aránya, ami közel 80%-os, az ő kigondozásuk jelenti a legnagyobb problémát.

Az intézményben folyó szakmai munka célja, hogy a különböző szociális, családi okok miatt otthontalanná vált családok számára a gyermeknevelést, gondozást lehetővé tevő biztonságos otthon megteremtésének elősegítése.

Az otthonba bekerülő családok jelentős része krízishelyzetben van, ezért a gondozási folyamat kríziskezeléssel kezdődik (1, 1,5 hónap), majd annak felszámolását követően a család erőforrásainak felmérése után közösen tervezik meg a kiköltözés lehetséges útját.

Általános lépések ebben a folyamatban a következők:

1. Szülőknek munkahely keresése (nehézséget okoz a cigány származás, alacsony iskolai végzettség, szakképzettség hiánya, kulturális hátrányok), a család megélhetését biztosító jövedelem előteremtése.
2. A jogosultság esetén szociális és gyermekjóléti pénzbeli ellátások igénylése.
3. Segítő családi és egyéb szociális kapcsolatok feltárása.
4. Gyermek napközbeni ellátásának megszervezése.
5. Kikerülést szolgáló terv készítése, gondozás

A családok kigondozását elősegítendő térítési díj rendszer bevezetését követően, a lakók fizetési morálja javult, a visszaigénylési lehetőség segíti kiköltözésüket. A visszaigényelhető összeg a korábbi évekkel ellentétben már általában nem fedezi az albérleti kiadásokat (az albérleti árak megugrása és a több hónapos kaució miatt), de lehetővé teszi az önkormányzati bérlakás beugrójának kifizetését.

A problémák tartós rendezése esetén nagy nehézséget okoz, hogy a lakók fele sürgősségi listán szerepel, tehát szociálisan rászorult a bérlakásra, mégis a lakáshiány miatt benn tartózkodásuk alatt nem jutnak bérlakáshoz, pedig a szociális bérlakásba költözött lakók esetében az élethelyzetükben beállt változás nem csak lakhatásuk, hanem a család és a gyerekek életének más területén is pozitív változásokat indított el.

Az esetek többségében hiába áll rendelkezésre több havi albérleti díj, ha a család kisgyermekes, vagy cigány származású, a főbérlők azonnal visszautasítják. További nehézség, hogy a főbérlők nem kötnek szerződést az albérlekkel, így azok lakhatási támogatásra sem jogosultak.

A lakhatás tartós rendezésekor további problémát okoz az egyedül álló, gyeseen lévő, többgyermekes édesanyák kigondozása. Sajnos jövedelmi helyzetükben nem lehet olyan változást előidézni, amely egy albérlet hosszú távú fenntartását tenné lehetővé.

Megállapítható, hogy pozitív változásokat azokban a családokban lehet elérni, ahol mindkét szülőnek tartós munkahelye van, ahol vannak segítő családtagok, illetve segítő kapcsolatok is mozgósíthatók a problémák rendezéséhez. Ezekben az esetekben, bérlakásról, tartós albérletről, de önálló házvásárlásról, illetve építkezésről is be lehet számolni.

Jól meghatározhatóak azok a csoportok is, akik számára a jelen feltételek mellett a Családok Átmeneti Otthona nem tudja tartósan rendezni élethelyzetét, csak a pillanatnyi krízis megszüntetését éri el. Ilyenek a gyermekeiket egyedül nevelő édesanyák, illetve egyre nagyobb számban a fiatal cigány családok. Sajnos ők önerőből tartós munkavállalás mellett sem tudnak megnyugtató módon kiköltözni az intézményből (iskolázatlanságukból következően alacsony munkabér, instabil állás, alacsony munkabér), ezt mutatja az is, hogy közülük kerülnek ki azok a családok, akik néhány hónap múlva újra elhelyezésüket kérik az intézményben. Ennek oka, hogy a családtagok szülők, barátok, azok a természetes kapcsolatok, akik segíteni tudnának sincsenek jobb helyzetben, mint a gondozottjaink. Legtöbbször ilyenkor őket is az intézmény segíti, gondozza. Sajnos nagyon erősek a cigánysággal szembeni negatív előítéletek is, mind a munkaadók, mint a bérbeadók részéről.

Ezeket a problémákat CSÁO nem képes megoldani, elsősorban a fiatal cigány családok lakáshelyzetének felmérése, adott esetben helyi szintű támogatásának átgondolására lenne szükség, mert közben a gyerekek felnőnek és öröklik szüleik problémáit.

Jegyzői hatáskörben tett gyámhatósági intézkedések

2004. évben 855 alap- és alszámmal iktatott gyámhatósági ügyirat keletkezett. 2004. december 31-én 159 családban 293 veszélyeztetett kiskorút tartott nyilván a gyámhatóság.

Ebből:

- környezeti ok miatt 143 fő
- magatartási ok miatt 59 fő
- anyagi ok miatt 70 fő
- egészségi ok miatt 21 fő

A fentiek közül:

- alkoholizmus miatt is veszélyeztetett 23 fő
- lakáskörülmények miatt is veszélyeztetett 65 fő

2004. decemberében 65 fő **védelembe vett kiskorút** tartott nyilván a gyámhatóság, ebből 2004. évben 15 gyermek védelembe vételére került sor.

A védelembe vétel legfőbb okai:

- környezeti okból 13 fő
- szülőnek felróható magatartásból 37 fő
- gyermeknek felróható magatartásból 15 fő

A 65 védelembe vett gyermek 39 családot érint. A védelembe vételre 52 esetben a gyermekjóléti szolgálat jelzése alapján került sor, 13 esetben más szerv jelzése alapján.

A felülvizsgálatok során 2004. évben 20 kiskorú védelembe vétele szűnt meg, mivel a védelembe vétel okai megszűntek, a családok helyzete rendeződött.

Ideiglenes elhelyezésre az év során 1 esetben került sor kiskorú bántalmazása miatt. Az ideiglenes elhelyezés felülvizsgálata során a városi gyámhivatal a gyermeket harmadik személynél helyezte el.

Felügyeleti szervek tapasztalatai

A Csongrád Megyei Közigazgatási Hivatal Gyámhivatal, valamint a működési engedélyeket kiadó felügyeleti szervek ellenőrzések során megállapították, hogy a gyermekvédelmi intézmények működése a jogszabályoknak megfelelő, szakmai tevékenységük kimagasló. A szakemberek naprakész információval rendelkeznek, feladatukat szakmai hozzáértéssel, lelkiismeretesen és hatékonyan végzik. A Gyermekjóléti Szolgálat munkatársai jó kapcsolatot alakítottak ki a szociális, egészségügyi, oktatási és kulturális intézményekkel, civil szervezetekkel, rendőrséggel, valamint a bírósággal.

Gyermekvédelmi jelzőrendszeri tanácskozás

A gyermekek védelméről szóló törvény kimondja, hogy a Gyermekjóléti Szolgálatnak minden év március 31-ig meg kell tartania a gyermekvédelmi jelzőrendszerben részt vevők tanácskozását.

A tanácskozásra ebben az évben március 31-én került sor, ahol a gyermekvédelemmel foglalkozó és érintett területen dolgozó szakember jelen volt, így az óvodai, iskolai, középiskolai gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök, a gyermekjóléti szolgálat munkatársai, a házi gyermekorvosok képviselője, védőnők, a rendőrség, a gyámhatóság, valamint a gyámhivatal munkatársai, a szociálpolitikai osztály munkatársai, valamint a Megyei Gyámhivatal, a Közigazgatási Hivatal képviselői, a fiatalkorúak ügyésze.

A gyermekvédelem egyes speciális területeinek tapasztalatai

Fiatalkorúak ügyészének tapasztalatai

- Sok a fiatalkorú elkövető, számuk gyarapodik.
- A kötelező iskolai pedagógiai vélemények nem megfelelőek, nem tartalmazzák a szükséges információkat.
- Az ügyek hosszan elhúzódnak, akkor is amikor a vádemelés elhalasztásáról döntenek, nem beszélve arról, amikor megtörténik a bírósági tárgyalás is.
- Az eltereléshez szükséges igazolások beszerzése csak a nyomozati szakasz lezárulta után kezdhető meg, addig a fiatal sorsa nincs semmilyen intézményi irányítás alatt.
- Gyermekbántalmazási ügyekben vizsgáló bíró alkalmazására van lehetőség, ez megkönnyíti a sértett tanúvallomásának biztos rögzítését.

Óvodai gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök tapasztalatai

- Egységesíteni az egyes intézményekben folyó gyermekvédelmi tevékenységet, illetve a munkavégzés módját.
- A tapasztalatok alapján javaslattal élni az önkormányzat felé a gyermekjóléti alapellátásokról szóló helyi rendelet módosítására.

Iskolai gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök tapasztalatai

- Az észlelés és a segítségnyújtás közötti idő további rövidítése szükséges.

- Fejlesztő pedagógiai munka további kiterjesztése, a Pedagógiai Szakszolgálat szakmai teamének bővítésével.
- Általános Iskolai Kollégium értékeinek megőrzése, fejlesztése, mivel itt koncentráltabban jelentkeznek a problémák.

Házi gyermekorvosok tapasztalatai

- A közösségbe történő visszaengedések erősen eltérő képet mutatnak, a szülők anyagilag és egzisztenciálisan ellenérdekeltek gyermekeik egészségének szempontjaival szemben. Az orvosok szülői nyomásra néha korábban közösségbe engedik a gyermekeket, mint az orvosilag szükséges volna.
- Ételallergia terén működő felmérés elkészítése, értékelése szükséges.
- Szaporodó pszichés megbetegedések gyógyításának, kezelésének fokozódó igénye, a betegek és a családjaik oldaláról egyaránt. Fontos megjegyezni, hogy a kóros állapotok a gyermekkorúakat is egyre gyakrabban érintik.
- Magas pollenszennyeződés elleni hatékony küzdelem, bírságot és tájékoztatás eszközeinek bevetésével.
- Nővédelmi tanácsadó korábbi állapotának visszaállítása szükséges.
- Az iskolai szűrővizsgálatok eredményeiről jelzés a szülők felé (nem csak a gyermekek által), illetve visszajelzés az orvos felé az elvégzett szakorvosi vizsgálatok eredményeiről.
- Sportfejlesztés szükségessége
- Szociális helyzet javítása
- Pszichoszomatikus megbetegedések gyakoriságának növekedése miatt pszichológus szükségessége

A tanácskozáson konszenzus született az alább megfogalmazott legfontosabb kérdésekben, melyek megvalósításához a fenntartó segítségét kéri:

1. Gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök státuszának további fenntartása, annak költségvetésben történő biztosítása. A lehető legmagasabb szintű támogatás biztosítása a nem városi fenntartású intézmények hasonló törekvéseihez.
2. Gyermekpszichológusi állások bővítése, a jelenlegi kettő nem elégséges, esetlegesen gyermekpszichiáter szakellátás megszervezése.

3. A szülők fokozott bevonása a gyermekvédelmi munkába, oktatásba, nevelésbe, nem csak saját gyermeküket közvetlenül érintő formában, hanem közösségi szinten is.

Az előzőekben próbáltam átfogó képet mutatni az önkormányzat és intézményei gyermekvédelmi munkájáról. Az anyagból kitűnik, hogy a gyermekvédelemmel foglalkozó szakemberek azon dolgoznak, hogy minden rászoruló a szükséges segítséget időben megkaphassa.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet a tájékoztató megvitatására és elfogadására.

Szentes, 2005. április 12.

A jegyző megbízásából

Lencséné Szalontai Mária
osztályvezető